

Bubliny na finančných trhoch

2.časť

Vznik bublín a mánií a umocňovanie „boomu“

Ako sme už spomenuli, podľa Kindlebergera a Alibera vznik bublín podnecuje šok. Minsky tento názor v podstate zdieľa. Tvrdí, že finančná kríza sa začína „exogénnym šokom makroekonomického systému.“¹

Podľa Rappa vznik finančných bublín taktiež podnecujú externé faktory², ktoré zoradil do nasledujúcich bodov:

1. Nové technológie
2. Domino efekt
3. Zásoba peňazí a úrokové miery
4. Rozvoj nových oblastí s priaznivými znakmi
5. Finančné inovácie

Nové technológie

Už Galbraith tvrdil, že objav niečoho nového môže vyvolať impulz na vznik bubliny. Kindleberger a Aliber tvrdili, že šoky spôsobujú bubliny. Tieto dva výroky tvrdia v podstate tú istú vec a história potvrdzuje ich správnosť. Bublina z 20. rokov v USA bola spôsobená rozvojom automobilového priemyslu, elektrifikáciou a rozvojom infraštruktúry. „Dot.com bublina“ bola spôsobená vynájdením internetu.

¹KINDLEBERGER Ch. P., ALIBER R. 2005. *Manias, Panics and Crashes*, Hoboken: John Wiley & Sons, 2005, ISBN 978-0-471-46714-4, str.25

² RAPP, D.2009.*Bubbles, Booms and Busts*,New York: Copernicus Books,2009, ISBN 978-0-387-876290,str.9

Domino efekt

Kindleberger a Aliber tvrdili, že existuje fenomén, ktorý nazvali „bublinová nákaza“³. Tvrdia, že za posledných 15 rokov 20. storočia, štyri bubliny rôznych krajín na seba systematicky nadväzovali. Keď praskla bublina v jednej krajine, zostávajúce peňažné prostriedky sa premiestnili do inej bubliny v ďalšej krajine.

Peňažná zásoba a úrokové miery

Centrálna banka reguluje peňažnú zásobu v obehu prostredníctvom úrokovej miery. Ak zníži úrokovú mieru, zvyšuje objem peňazí v obehu, ale taktiež zvyšuje možnosť inflácie. Banky znižujú úrokovú mieru, aby podporili rast ekonomiky a zabránili jej stagnácii. Toto môže podnietiť vznik boomu.

Avšak, centrálna banka nerada zabraňuje vzniku boomu prostredníctvom zvyšovania úrokovej miery kvôli potenciálnym negatívnym dôsledkom – nechce byť tá, ktorá zastaví prosperitu investorov⁴.

Rozvoj nových oblastí s priaznivými podmienkami

Podľa Donalda Rappa, vyhliadka otvárania nových oblastí na bývanie s priaznivými klimatickými podmienkami môže pôsobiť ako stimul pre investičné bubliny. Napríklad boom s pozemkami na Floride alebo v Kalifornii.

Finančné inovácie

Galbraith vo svojej publikácii tvrdí, že niektoré bubliny sú založené na finančných inováciách⁵. Ako príklady finančných inovácií uvádza Rapp vo svojej publikácii *Bubbles, Booms and Busts* príchod holdingových spoločností v 30. rokoch 20. storočia alebo vydanie rizikových obligácií s pomerne vysokou úrokovou sadzbou v 90. rokoch 20. storočia.

Čo podporuje rast boomu?

³ KINDLEBERGER Ch. P., ALIBER R. 2005. *Manias, Panics and Crashes*, Hoboken: John Wiley & Sons, 2005, ISBN 978-0-471-46714-4, str.10

⁴ RAPP, D.2009.*Bubbles, Booms and Busts*,New York: Copernicus Books,2009, ISBN 978-0-387-876290,str.11

⁵ GALBRAITH, J.K.1993. *A Short History of Financial Euphoria*, Los Angeles: Penguin books 1993, ISBN: 978-0-670-850280, 113 strán

Podľa Kindlebergera a Alibera ide predovšetkým o tieto faktory: knihy, časopisy, správy a celkovo médiá zosilňujú entuziazmus boomu. Galbraith dokonca zaznamenal počas boomu v USA v 20. rokoch články, ktoré podporovali rast bubliny. Napríklad článok v *Ladies Home Journal* s názvom „Everybody Ought to be Rich“.

Podľa Rappa podporiť rast boomu a následne bublín môže aj inflácia. Inflácia je prejavom ekonomickej nerovnováhy v krajine. Môžeme ju definovať ako znehodnotenie peňazí a prejavuje sa znižovaním kúpnej sily peňazí a rastom cenovej hladiny.

Bohatstvo či už krajiny alebo jednotlivca sa vytvorí, ak sa zvýši produktivita a zefektívni výroba. Toto je jedno zo základných ekonomických pravidiel⁶. Tým že zvýšime hodnotu cenných papierov, nevytvoríme bohatstvo. Ak sa zvýši množstvo peňazí v obehu, ale množstvo produktov sa nezmení, skončíme so snahou získať rovnaké množstvo produktov väčším objemom peňazí a takto môžeme skončiť s infláciou.

„Inflácia môže citeľne prispieť k podpore rastu bublín, lebo v časoch vysokej inflácie sa investori snažia nedržať hotovosť, ale investovať ju do podnikov pretože to im podľa nich zabezpečí ochranu pred infláciou.“⁷

Ked' bublina praskne...⁸

Kindleberger a Aliber položili vo svojej publikácii otázku, či má vláda zasiahnuť, keď bublina praskne a ak áno, tak ako, alebo či by to bolo zbytočné.

Odpoveď na túto otázku nie je jednoznačná. Neexistujú žiadne dôkazy z minulosti o tom, že vláda zastavila vzrast cien nehnuteľností alebo cien akcií predtým ako nabrali neúmernú výšku. Naopak, v každom prípade bubliny, centrálné banky a vlády skôr podporovali rast bubliny a tak podporovali dočasnú eufóriu, pretože sa báli, že by mohli stratiť popularitu a podporu obyvateľstva. Aj FED systematicky podporoval rast bublín v období od roku 1990 a to neprestajným zvyšovaním ponuky peňazí a znižovaním úrokových mier. Názorom Kindlebergera a Alibera je, že najlepšou nápravou prepuknutej paniky, ktorá vznikla prasknutím bubliny, je nechať prebehnúť prasknutie a nechať ekonomiku prispôbiť sa tomuto stavu. Podľa tohto názoru, zásahy vlády by podporili formovanie ďalšej bubliny,

⁶ RAPP, D.2009.*Bubbles, Booms and Busts*,New York: Copernicus Books,2009, ISBN 978-0-387-876290,str.17

⁷ RAPP, D.2009.*Bubbles, Booms and Busts*,New York: Copernicus Books,2009, ISBN 978-0-387-876290,str.18

⁸ RAPP, D.2009.*Bubbles, Booms and Busts*,New York: Copernicus Books,2009, ISBN 978-0-387-876290,str.33

pretože niektorí účastníci trhu by sa mohli spoľahnúť, že ich možné straty vykryje vláda svojimi prostriedkami.

Pokračovanie.